

OHSAS – ZNAČAJ, OBUKA I IMPLEMENTACIJA

Prof. dr Miodrag Bulatović¹⁾

Rezime: *Prevenција industrijskih akcidenata, redukcija izloženosti toksičnim hemikalijama na radnom mjestu, zaštita ljudskog zdravlja i sredine, sve su to su aktivnosti koje su značajno napredovale u posljednjih nekoliko decenija.*

Industrijalci, pogotovo iz razvijenog svijeta, sada insistiraju da njihovi zaposleni inženjeri sa diplomama prirodnih nauka steknu i profesionalna znanja u oblasti sigurnosti, zaštite zdravlja i životne sredine.

Ako se ovakve prepruke uzimaju u obzir olako, industrijski razvoj podrazumijeva povećanje industrijskih akcidenata sa fatalnim ishodom.

Ključne reči: OHSAS, program, obuka.

1. UVOD

U radu je ilustrativno prikazan pregled UNESKO programa zaštite zdravlja i bezbjednosti. To je program baziran na preporukama OHSAS 18001/18002, sadržanog u standardu ISO 18000.

Programa za OHSAS potiče iz Japanu i bazira se na "5S" što znaci *seiri* (organizacija), *seiton* (jednostavnost, jasnost), *seiso* (pročišćenje), *seiketsu* (standardizacija) i *shitsuke* (disciplina).

Realizacija programa OHSAS je namijenjena da bi se organizovalo radno mjesto, da bi se održavalo jednostavnim i čistim, da bi se održavali standardizovani uslovi i disciplina potrebna za dobro obavljanje posla

Usvajanje filozofije "5S" daje izuzetne rezultate kao što je prevenција akcidenata, kontrola procesa i zdravlja, klima u organizaciji.

Korjени akcidenata iz oblasti bezbjednost uglavnom su sljedećem:

- politika bezbjednosti nije definisana
- nijesu označene odgovornost i autoritet
- produktivnost je važnija od bezbjednosti
- nedostatak direktne komunikacije sa menadžmentom

Akcidenti su najčešće posljedica:

- neadekvatne procedure inspekcije
- nedostatka treninga za normalne i hitne situacije
- neadekvatne selekcije zaposlenih,
- neadekvatne supervizija i nagradjivanja i dr.

Na primjer: Požar je identifikovan kao najveći izazov bezbjednosti u industrijskim

postrojenjima. U tom slučaju definišu se zadaci na nivou organizacije - fabrike:

- podjela na sektore - pogone (tekstilni, naftni, rafinerija, obrada secera itd.),
- instaliranje vodenih čvorova,
- instaliranje hidranata.
- protivpožarne vježbe na mjesečnom nivou,
- odijela i zaštitne maske,
- zaštitne rukavice,
- respiratori za respiratornu zaštitu,
- respiratori prašine,
- sigurnosni tuševi,
- stanice za ispiranje lica i očiju,
- instaliranje svih vrsta protivpožarne zaštite,
- protivpožarni punktovi,
- sigurnosni znaci (precizno obilježavanje).

1. CILJ PRIMJENE OHSAS SISTEMA

Osnovni cilj primjene OHSAS sistema je da omogući kompaniji da eliminiše, minimizira i kontroliše OHSAS rizike i da unaprijedi svoje performance.

OHSAS je namijenjen organizacijama koje žele da eliminišu ili bar minimiziraju rizike po zaposlene, implementiraju i održavaju OHSAS menadžment sistem, osiguraju OHSAS poslovnu politiku i zatraže sertifikaciju.

OHSAS - standard ISO 18000 je kompatibilan sa ISO 9001 standardima kvaliteta i ISO 14000 i sastoji se od

- OHSAS 18001 – standardna specifikacija
- OHSAS 18002 – implementacija

1) Prof. dr Miodrag Bulatović, akademik JINA¹ Mašinski fakultet, Univerzitet Crne Gore 81000 Podgorica, Crna Gora, mail: bulatovm@yahoo.com

¹ JINA - Jugoslovenska inženjerska akademija - SITS Beograd

1. ELEMENTI OHSAS SISTEMA

Osnovni elementi zahtjeva OHSAS sistema su:

- OHSAS poslovna politika,
- Planiranje, identifikacije opasnosti, procjena rizika i kontrola rizika,
- Implementacija i operacionalizacija,
- Provjera i preduzimanje korektivnih akcija,
- Pregled,
- Kontinuirani napredak – revizija

3.1 OHSAS poslovna politika

OHSAS poslovna politika obuhvata ciljeve organizacije u funkciji bezbjednosti na radu i treba da:

- bude odgovarajuća za rizike koji postoje u jednoj organizaciji,
- uključi zahtjeve kontinuiranog napretka,
- bude u skladu sa OHSAS legislativom,
- bude dokumentovana, implementirana i održavana,
- komunicira sa obavezama svih zaposlenih
- bude dostupna svim zainteresovanim stranama
- da ima periodične preglede, relevantne i odgovarajuće.

3.2 Planiranje identifikacije opasnosti, procjena rizika i kontrola rizika

Planiranje identifikacije opasnosti, procjena rizika i kontrola rizika može se ukomponovati u tri osnovna postulata:

- Metodologija za identifikaciju opasnosti i procjenu rizika treba da bude PROaktivna, da obezbijedi klasifikaciju rizika, koja je usklađena sa kontrolom rizika, potrebama treninga i monitoringom zahtijevanih akcija.
- Organizacija treba da ustanovi i održava dokumentovane OHSAS smjernice, na svakoj relevantnoj funkciji i na svakom nivou.
- Organizacija treba da ustanovi i održava OHSAS program koji zahtijeva konstantne preglede u regulisanim i planiranim intervalima.

3.3 Implementacija i operacionalizacija

Sprovođenje u djelo OHSAS politike i planova odnosi se na sljedeće:

- Uloge, odgovornosti i autoriteti od personala do uprave, izvođenje i

verifikacija OHSAS aktivnosti treba da budu definisane, dokumentovane i usklađene

- Odgovornost za OHSAS prvenstveno leži na top menadžmentu

Trening treba da poveća svijest o OHSAS sistemskim zahtjevima.

Incidenti su povezani sa opasnim materijalima, zapaljivim materijalima, strujom, operativnim procesima koji nose opasnost, opasnošću od mašina, buke, pretjeranog osvjetljenja, zagađenja vazduha i opasnim materijalima.

Potrebno je identifikovati mogućnosti pojave i odgovor na incidente i hitne situacije, za prevenciju koja treba da spriječi obolijevanje i ozljeđivanje.

3.4 Provjere i korektivne akcije

Provjere i korektivne akcije odnose se na:

- performanse mjerenja i monitoringa akcidenata i incidenata,
- preglede i upravljanje pregledima
- OHSAS revizije,
- preglede od strane menadžmenta (adekvatno i efektivno)

Istraživanje incidenata (mjerenje i monitoring) podrazumijeva:

- svi incidenti treba da budu prijavljeni i istraženi,
- treba da bude determinisan uzroci incidenta,
- treba identifikovati preventivne mjere i korektivne akcije
- operativno znanje, tehnike i sredstva treba da budu unaprijeđeni,
- povećati sigurnost procesa i opreme,
- treba povećati svijest o bezbjednosti kod zaposlenih,
- bezbjednosni programi treba da budu unaprijeđeni
- proces podržavaju detaljni pregledi,
- incidenti treba da budu bolje kontrolisani,
- operatori treba da poštuju preporuke rukovanja i regulacije.

3.5 Unapređenje kroz reviziju OHSAS

Zadatak unapređenja OHSAS sistema treba da rezultira procedurama za periodičnu, sistematsku, dokumentovanu i objektivnu evaluaciju operacija i prakse u susret zahtjevima sigurnosti, zdravlja i životne sredine.

Revizije treba da prepoznaju postojeće radne uslove, korekcije identifikovanih opasnosti, redukciju rizika i slabosti itd.

4. OSNOVNI ELEMENTI PROGRAMA OBUKE OHSAS

4.1 Rukovanje i transport dobara treba da budu takvi da omoguće:

- obezbjedjenje transfera opasnih hemikalija i materijala,
- dokumentaciju za sigurno rukovanje mašinama, opremom, materijalima i hemikalijama,
- kreiranje OHSAS sistema za nova postrojenja ili opremu itd.

4.2 Zadaci (kada su u pitanju opasnosti) postavljeni su tako da omogućavaju:

- identifikacija opasnosti,
- determinisanje i obezbjedjenje metoda rada,
- prekvalifikaciju osoblja za opasne zadatke,
- sistem dozvola za rad, izlaznu i ulaznu kontrola itd.

4.3 Za opasne materijale obavezno je uraditi:

- identifikaciju inventara i lokacija skladista
- sigurnosnu proceduru skladistenja i kontrolnog pristupa,
- jednostavan pristup podacima o bezbjednosti materijala i drugim relevantnim informacijama itd.

4.4 Održavanje opreme fabrike sa aspekta OHSAS-a podrazumijeva:

- kontrolu i održavanje fabrika,
- priprema, kontrola i održavanje opreme,
- kontrolu pristupa objektima
- inspekcija i testiranje OHSAS povezanog sa opremom

4.5. Plan u slučaju uzbune ili hitnosti situacije obuhvata sljedeće aktivnosti:

- Ustanoviti plan evakuacije sa sigurnosnom procedurom,
- plan za svaku poslovnu jedinicu, uz označavanje tačaka koje osiguravaju brzu i odgovarajuću komunikaciju,
- definisati odgovornosti za vrijeme uzbune (vatrogasna zaštita, ekipa za prvu pomoć),
- procedure za evakuaciju,
- identifikacija i lociranje opasnih materijala,
- komunikacija sa ostalim zavisnim učesnicima unutar organizacije,
- komunikacija sa okruženjem i sa javnošću,
- zaštita vitalnih dokumenata i opreme,
- pristup neophodnim informacijama tokom stanja uzbune ili situacije hitnosti (podaci

o opasnim materijalima, procedure, instrukcije, kontakt-telefoni itd.)

4.6 Oprema i radnje za stanje uzbune ili hitnosti:

- Testirati u intervalima operativnost opremu za uzbunu ili hitnost radnji,
- alarmni sistem,
- osvjetljenje i energija,
- provjera načina izbjegavanja opasnosti
- osiguranje bezbjednih mjesta, prostora ili zaštićenih tačaka,
- provjera prekidača,
- protivpožarna oprema,
- oprema za prvu pomoć kao i tuševi, mjesta za ispiranje lica i očiju,
- demonstracija primjera ponašanja sa opremom.

5. SMJERNICE PROGRAMA OBUKE OHSAS MENADZMENTA

Izvođenje programa obuke OHSAS menadžmenta može se realizovati kao:

- OHSAS workshopovi koji podizu svijest zaposlenih o bezbjednosti,
- OHSAS izgradnja potrebnih kapaciteta,
- OHSAS demonstracije,
- OHSAS informacije,
- OHSAS razvoj,
- OHSAS formulacija poslovne politike i dr.

6. PREPORUKE UMJESTO ZAKLJUČAKA

Postoji potreba za poboljšanjem workshopova, izgradnjom i reinžinjerinom kapaciteta fabrike u funkciji OHSAS procedura i konsultantskog nivoa, OHSAS demonstracijama, revizijama itd. što bi osiguralo sigurnost svojine i zaposlenih.

Postoji velika potreba za nacionalnom politikom bezbjednosti.

Edukacija o ovoj oblasti treba da bude inkorporirana u školski sistem

Menadžment OHSAS sistema treba da bude autonoman i njegove aktivnosti treba da budu uskladjene sa legislativom unutar preduzeća i okruženja.

Praktični treninzi u pripremi programa OHSAS među prvima su obavljani u Japanu (Sankyo Company Limited, Sankyo Tanash Plant, Shimizu Corporation, Tokyo Eco and the Hitachi Group, The Fuji Film Corporation, Tokyo Metropolitan Government, The Chemical Society of Japan i dr.)

LITERATURA

[1] OHSAS SPECIFIKACIJA: SISTEMI MENADŽMENTA BEZBEDNOSTI I ZDRAVLJA NA RADU.

[2] SAFETY MANAGEMENT SYSTEMS AND OHSAS 18001, ASSE, MANAGING, december, 2004.

[3] Kelvin Khisa, Deputy Director Kenia National Cleaner Production Center: Lessons From The Japanese Experience with 18001, Occupation Helath and Safety Management in Kenya, 2003.

[4] Bulatović, M., OHSAS - SMJERNICE, MONITORING I ODR\AVANJE PROCESA, Nedelja kvaliteta 2006, Časopis KVALITET, Poslovna politika, Beograd, 2006.